

"ΤΕΧΝΗ" ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

ΓΕΝΙΑ 1923 - 1940

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1994

Το ενημερωτικό αυτό τεύχος συνοδεύει την δεύτερη έκθεση έργων ελλήνων χαρακτών που διοργανώνει η "TEXNH" σε πόλεις της Βόρειας Ελλάδας.

Η παρουσίαση των ελλήνων χαρακτών από τη συλλογή της "TEXNHΣ" ολοκληρώνεται σε τρεις εκθέσεις που περιλαμβάνουν τις παρακάτω γενιές :

Πρώτη έκθεση : Γενιές 1879 - 1897 και 1898 - 1922

Δεύτερη έκθεση : Γενιά 1923 - 1940

Τρίτη έκθεση : Γενιά 1941 - 1967

Η "TEXNH" ευχαριστεί:

- τους χαράκτες που πρόσφεραν έργα τους
- το ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστοπούλου που με τις χορηγίες του βοήθησε να πλουτίσθει η συλλογή χαρακτικών της
- τη βιομηχανία εσωρούχων MINEPVA, χορηγό αυτής της έκδοσης.

το Δ.Σ. της "TEXNHΣ"

"TEXNH" ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
μέγαρο ΧΑΝΘ, πλατεία ΧΑΝΘ, 546 21 Θεσσαλονίκη

A' Έκδοση, Νοέμβριος 1994, αντίτυπα 5000

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

Η ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ 1923 - 1940

Η προηγούμενη έκθεση της "ΤΕΧΝΗΣ" παρουσίασε έργα δημιουργών μας του δέκατου ένατου και των πρώτων δύο δεκαετιών του εικοστού αιώνα. Δηλαδή των πρώτων χαρακτηριστικών προσπαθειών στη χαρακτική καθώς και των μεγάλων διαιράλων της. Και στον κατάλογό της έγινε λόγος για τα γενικά χαρακτηριστικά της χαρακτικής, το ρόλο και το χαρακτήρα της, σαν τέχνης για πολλούς. Η νέα έκθεση επιδιώκει να παρουσιάσει τις πιο χαρακτηριστικές και σημαντικές προσπάθειες της γενιάς του μεσοπολέμου, δηλαδή των δημιουργών μας που έχουνται στον αόριστο τα χρόνια 1923 - 1940. Πρόκειται για τους καλλιτέχνες που εκτός από λίγες περιπτώσεις ζουν κοντά μας και γύρω μας, συνεχίζοντας τις αναζητήσεις τους και πλουτίζοντας τη νεοελληνική χαρακτική με τις κατακτήσεις τους. Και στην περίπτωση αυτή έχουμε δημιουργούς που κινούνται σε όλες τις στυλιστικές κατευθύνσεις, χρησιμοποιούν όλες τις τεχνικές, δέχονται ερεθίσματα από την ιστορία και τη ζωή και εκφράζουν με τον δικό τους τρόπο τις συναντήσεις τους με τον αόριστο, τους φόβους και τις ελπίδες τους, τις ανησυχίες και τα προβλήματά τους.

Όπως και με τους δημιουργούς των παλαιότερων περιόδων έχουμε και πάλι τόσο ξωγράφους και γλύπτες που ενδιαφέρονται και για τη χαρακτική όσο και αποκλειστικά χαράκτες που μεταφέρουν με τις τεχνικές της τα βιώματά τους σε εικόνες. Και όπως είναι φυσικό οι ξωγράφοι χαράκτες μεταφέρουν στα χαρακτικά τους και τις κατακτήσεις τους στη ξωγραφική, όπως και οι χαράκτες επηρεάζονται από τις αναζητήσεις τους στη χαρακτική όταν ασχολούνται με τη ξωγραφική. Έτοι μι ξωγράφοι χαράκτες και όταν δεν χρησιμοποιούν αποκλειστικά το χρώμα, αφήνουν να διαφαίνεται στη χρησιμοποίηση του άσπρου και του μαύρου, του χώρου και της γραμμής τους κάτι από το χαρακτήρα της ξωγραφικής τους. Το ίδιο άλλωστε συμβαίνει και με τους χαράκτες που δίνουν μεγαλύτερο ρόλο στο σχέδιο και τις γραμμικές διατυπώσεις στις ξωγραφικές τους προσπάθειες.

Ο, τι κάνει ιδιαίτερη εντύπωση στη χαρακτική της γενιάς αυτής είναι η πολλαπλότητα, ο πλούτος και ο χαρακτήρας των διατυπώσεών τους. Οι δημιουργοί κινούνται με άνεση και ασφάλεια σε όλες τις στυλιστικές περιοχές, χρησιμοποιούν όλες τις τεχνικές, παλιές και νέες και εκφράζουν με προσωπικό τρόπο τις αναζητήσεις τους. Στη μια κάποια, έστω και σχετική, ενότητα των μορφοπλαστικών τύπων της προηγούμενης περιόδου απαντούν με μια μεγαλύτερη ελεύθερία τόσο στις αναζητήσεις τους όσο και στους προσανατολισμούς τους. Έτοι έχουμε προσπάθειες στο κλίμα του θεατρισμού και γενικά των παραστατικών τάσεων, του εμπρεσσιονισμού και του εξπρεσσιονισμού, της γεωμετρικής και της εξπρεσσιονιστικής αιφάνεσης, του σουνδρεαλισμού και της Ποπ Αρτ, όπως και όλων νέων κατευθύνσεων. Άλλα ταυτόχρονα σημειώνει κανείς πάντα τις καθαρά προσωπικές αναζητήσεις που σχετίζονται με την ιδιαίτερη ιδιοουγκρασία κάθε καλλιτέχνη, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων κάθε τεχνικής και κάθε υλικού. Έτοι έχουμε χαρακτικά σε όλες τις στυλιστι-

κές τάσεις και σε όλες τις τεχνικές - ξυλογραφία σε δρόμο και πλάγιο ξύλο, χαλκογραφία στις διάφορες κατηγορίες της, οξυγραφία, ακουαρίντα, μικτή τεχνική, λιθογραφία σε πέτρα και τούρκιο, μονοτυπία, βαθυτυπία, υψητυπία, λινόλεουμ, μεταξοτυπία και μικτές τεχνικές, τύπωμα σε διάφορα είδη χαρτιών, όπως και έγχρωμη ή μόνο αστρόμιανη χαρακτική όλων των κατηγοριών. Και πρέπει να τονίστει ιδιαίτερα ότι η απασχόληση με τη μια ή την άλλη τεχνική, στο ένα ή το άλλο υλικό δεν είναι κάτι τυχαίο. Συνδέεται με την προσπάθεια του καλλιτέχνη - χαράκτη να τονίσει διάφορες εκφραστικές αξίες, να αξιοποιήσει καλύτερα τις διάφορες δυνατότητες υλικών και περισσότερο της τεχνικής. Γιατί, όπως άλλωστε είναι γνωστό, άλλα πρόγραμμα μπορεί να εκφράσει με τη ξυλογραφία και άλλα με τη χαλκογραφία, άλλα με τη λιθογραφία και άλλα με το λινόλεουμ και τις άλλες τεχνικές. Άλλα με την έμφαση στο άσπρο και το μαύρο, άλλα με την προσθήκη και του χρώματος. Αυτό εξηγεί γιατί άλλοι καλλιτέχνες ασχολούνται με μια μόνο τεχνική, ενώ άλλοι με περισσότερες. Γιατί μερικοί μπορούν και ολοκληρώνουν τις προθέσεις τους σε ένα υλικό και μια τεχνική, ενώ άλλοι έχουν ανάγκη από περισσότερες για να μιλήσουν καλύτερα.

Χρονολογικά η έκθεση ανοίγει με το έργο του Γιώργου Βακιρτζή (1923 - 1985) ζωγράφου και γραφίστα και ενός από τους δασκάλους της γιγαντοαφίσας - της αφίσας δηλαδή για τον κινηματογράφο περισσότερο - με γόνυμο ζωγραφικό έργο. Στο Γάμο, χαρακτικό σε λινόλεουμ του Βακιρτζή έχουμε ουσιαστικά όλα τα χαρακτηριστικά της ζωγραφικής του γλώσσας. Συνοπτική διαπραγμάτευση, λαϊκότροπα στοιχεία, έμφαση στο τυπικό. Στο χαρακτικό αυτό, όπως και σε άλλα, ο Βακιρτζής δεν αποβλέπει σε μια φαλιστική περιγραφή όσο στην απόδοση του χαρακτήρα του θέματος, το οποίο επιτυγχάνει με ασφάλεια.

Με τον Γιάννη Γαΐτη (1923 - 1984) έχουμε έναν από τους πιο σημαντικούς δημιουργούς της γενιάς αυτής, με έργα στη ζωγραφική, τη χαρακτική, τη γλυπτική ακόμη και τα περιβάλλοντα. Και στα χαρακτικά του (λιθογραφίες και μεταξοτυπίες) έχουμε όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά της ζωγραφικής και της γλυπτικής του, θεματογραφία, μορφοπλαστικό λεξιλόγιο, οργάνωση χώρου. Τα θέματά του, όπως και στη ζωγραφική του, είναι τα γνωστά "ανθρωπάκια", το λεξιλόγιο του είναι συνδυασμός σχηματοποίησης και γεωμετρικών τύπων, η οργάνωσή του βασίζεται στην επανάληψη. Ο χώρος του είναι ουδέτερος και εξωπραγματικός. Με το Καράβι δίνει τον Οδυσσέα ανάμεσα στις Σειρήνες, με το Κύριος στα Μπλε το άτομο και το πλήθος, με τον Παρθενώνα με τους ανθρώπους κολόνες την επαφή του με την ιστορία. Άλλα πάντα όπως και στη ζωγραφική του ο Γαΐτης εκφράζει τον χαρακτήρα του κόσμου μας και το περιεχόμενο των καιρών μας. Ενός κόσμου στον οποίο έχει εξαφανιστεί η προσωπικότητα και το άτομο και όπου επικρατεί η ποσότητα στην ποιότητα. Ένα κόσμο στον οποίο τον τόνο τον δίνει η μάζα. Όλα έχουν χάσει τον χαρακτήρα τους με την επικράτηση των μέσων μαζικής επικοινωνίας, της κοινωνίας των πλαστικών, της πλήθης εγκεφάλου, την υπερκατανάλωση και τη διαφήμιση. Με τα "ανθρωπάκια" του, εμάς όλοις, με τα ωγές κοστούμια, τις μαύρες γραβάτες, τα όμοια καπέλα, εκφράζεται η τυποποίηση και ομαδοποίηση των καιρών μας, με τους ανθρώπους χωρίς θέληση και πρόσωπα. Πρόκειται ουσιαστικά για τον ίδιο τον μύθο της εποχής μας, με τον άνθρωπο χωρίς

προσανατολισμό, αξίες, χαρακτήρα, που μεταφέρει σε εικόνες ο Γαΐτης.

Με το έργο του Γιώργου Δούκα (1924), ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο, τη Σκήτη της Μονής Ιβήρων, έχουμε μια χαρακτηριστική προσπάθεια του καλλιτέχνη. Η εικόνα διακρίνεται για την ενεργητική αντίθεση του άσπρου με το μαύρο και τον χαρακτήρα του σχεδίου του. Ο χαράκτης έχει εργασθεί με πολύ λεπτές παραλληλες γραμμές που του επιτρέπουν να δώσει ακόμη και τονικές διαβαθμίσεις και παραλληλα αντιθέσεις φωτεινών και σκοτεινών τμημάτων, που ολοκληρώνουν το ιδιαίτερο περιεχόμενο του θέματος. Το έργο επιδιώκει και κατορθώνει με την λιτότητα της γλώσσας του, την ασκητικότητα του λεξιλογίου του και την ποιότητα της γραμμής του να μεταφέρει στον θεατή τον χαρακτήρα και την ατμόσφαιρα του θέματος. Έτσι γενικά ο υποβλητικός χώρος με τα δέντρα και τα φυτά σε βαριά σκούρα χρώματα που τονίζονται από τα λίγα φωτεινά, έρχεται να εκφράσει και κάτι από το ίδιο το περιεχόμενο της μοναχικής ζωής.

Δημιουργός και Δάσκαλος - πολλά χρόνια καθηγητής της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών - ο Παναγιώτης Τέτσης (1925) είναι ένας από τους πιο σημαντικούς πηγαίους και προσωπικούς δημιουργούς του ελληνικού εξπρεσιονισμού. Με τον Τέτση έχουμε τον ζωγράφο που ενδιαφέρεται και ασχολείται ιδιαίτερα και με τη χαρακτική στις διάφορες τεχνικές της, απρόδι�αντη και έγχρωμη. Στη χαλκογραφία του ο Τέτσης χρησιμοποιεί τόσο τις παραστατικές τάσεις όσο και την σχηματοποίηση χωρίς να διστάζει να προχωρεί ακόμη και στις αφηρημένες διατυπώσεις. Σε χαρακτικά του, όπως το Θάλασσα και Καράβι, επικρατούν τα περιγραφικά στοιχεία, σε όλα όπως το Σύνθεση τα γενικευτικά χαρακτηριστικά και οι περισσότερο αφηρημένες διατυπώσεις. Και στις δύο περιπτώσεις πάντως η έμφαση δίνεται στις τονισμένες αντιθέσεις ανοικτών και κλειστών τμημάτων, παραστατικών τύπων και σχηματοποίησης μορφών. Έτσι ο Τέτσης περισσότερο υποβάλλει παραλληλικές περιγράφει τα θέματά του και κατορθώνει να μας δώσει την ίδια την ατμόσφαιρα τους. Σε λιθογραφίες του όπως αυτή του Σεφέρη και του Σαμαράκη ο καλλιτέχνης βασίζεται, όπως άλλωστε απαιτείται και από τα ίδια τα θέματά του στο ρεαλιστικό λεξιλόγιο, αλλά ταυτόχρονα προχωρεί και σε μια περισσότερο ψυχολογική διείσδυση στο χαρακτήρα των προσώπων, που εικονίζονται. Και το κατορθώνει με τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί το σχέδιο, τη γραμμή, άλλοτε αραιή, άλλοτε πυκνή, άλλοτε κοφτή και άλλοτε σε παραλληλες ομάδες. Σε έγχρωμες λιθογραφίες του όπως τα έργα Σπίτια, Ρόδια, Πινέλα και Ποτήρι και άλλα, είναι η ειγένεια και η δύναμη υποβολής του χρώματος, η ποιότητα των συνδυασμών και η ανάπτυξη του χώρου, που δίνουν θαυμάσιες εκφραστικές προεκτάσεις.

Με τον Θανάση Εξαρχόπουλο (1927) καθηγητή της χαρακτικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, έχουμε έναν χαράκτη και δημιουργό που διακρίνεται για την ασφάλεια και την εκφραστική δύναμη των κατακτήσεών του. Η χαρακτική του Εξαρχόπουλου - έγχρωμη ξυλογραφία περισσότερο - διακρίνεται για τη λιτότητα, την σαφήνεια και την ακρίβεια της γραμμής του. Με αφετηρία την οπτική πραγματικότητα ο Εξαρχόπουλος δίνει συχνά νέες εκφραστικές προεκτάσεις στα θέματά του. Στο Χτένι, όπως και στο Φαλίδι, διατιστώνει κανείς τον τρόπο με τον οποίο κοινά αντικείμενα της καθημερινής ζωής μας

κερδίζουν νέο εκφραστικό περιεχόμενο. Στο Χτένι με τα ίδια τα μαλλιά, ένα είδος κινούμενης φλόγας, που απαντούν στα αυστηρά δόντια του κτενιού το σύνολο κερδίζει και ένα άλλο χαρακτήρα. Στο Ψαλίδι τοποθετημένο στο τραπέζι έχει κανείς την εντύπωση ότι έχουμε κάτι ζωντανό που πρόκειται να κινηθεί κατά κάποιο τρόπο, σαν να ετοιμάζεται να επιτεθεί. Λιτότητα και ακρίβεια του σχεδίου, οργάνωση και χώρος δίνουν νέες διαστάσεις στα κοινά αυτά θέματα, τα μεταβάλλονταν από αντικείμενα σε καθαρά εκφραστικές αξίες.

Με τον Παύλο Μοσχίδη (1927) ζωγράφο και χαράκτη έχουμε τον πιο σημαντικό γυμνογράφο της τέχνης μας. Ένα γυμνογράφο ο οποίος ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για το γυναικείο γυμνό, το οποίο δίνει σε διάφορες θέσεις και στάσεις σε πλήθος ασπρόμαυρες και έγχρωμες λιθογραφίες του. Σε μερικές περιπτώσεις στη γυμνογραφία του Μοσχίδη διαφαίνεται η τάση του, με τη χρησιμοποίηση παρατληρωματικών θεμάτων, διεύρυνσης του περιεχομένου των γυμνών του. Έτσι στο Γυμνό II με τα λουλούδια στο χέρι έχουμε και ένα είδος αλληγορίας της Φλώρας - του τύπου της Άνοιξης - στο Γυμνό με το Δρεπάνι την αλληγορία του θέροντος. Πέρα απ' αυτά ό,τι χαρακτηρίζει την γυμνογραφία του Μοσχίδη είναι ένας συνδυασμός ιδεαλιστικών και ρεαλιστικών τύπων που δίνουν έναν λανθάνοντα ερωτισμό στα έργα του. Την εντύπωση αυτή τονίζει και η έμφαση στα γαλάζια συνήθως χρώματα σε διάφορους τόνους. Με την ιδιαίτερη προτίμηση στα γαλάζια (χρώματα του ουρανού και της θάλασσας) ο Μοσχίδης δίνει και μια αιμόσφαιρα φυγής έργα του. Πάντως σε όλες τις προσπάθειές του κάνει εντύπωση η ποιότητα της γραμμής και η ποιητική διάθεση του συνόλου.

Σε μια άλλη κατεύθυνση κινείται η χαρακτική της Τόνιας Νικολαΐδου (1927) που εργάζεται το λινόλευμ και τη μικτή τεχνική. Το μορφοπλαστικό της λεξιλόγιο βασίζεται στην προχωρημένη σχηματοποίηση των μορφών και την αξιοποίηση τύπων της αφαιρεσης, με το χρώμα σαν καθοριστικό στοιχείο για την ολοκλήρωση του περιεχομένου των θεμάτων της. Αυτό διαπιστώνεται εύκολα σε χαρακτικά της όπως το Σούρουπο, Φλόγες και Στάχτη καθώς και άλλες προσπάθειές της. Στο πρώτο χρησιμοποιεί παράλληλα κινούμενα διαγώνια θέματα, που θυμίζουν τον κυματισμό της θάλασσας, στο δεύτερο την ενεργητική αντίθεση των χρωμάτων των δύο επιπέδων. Πρόκειται ουσιαστικά για μια χαρακτική που δεν αποβλέπει να περιγράψει κάτι αλλά να υποβάλλει πολλά, τόσο με το αιφρομένο λεξιλόγιο όσο και με τα χρώματα και τους συνδυασμούς των. Σε άλλα χαρακτικά της όπως το Μετά τη Φωτιά - αναφορά στις φωτιές των δασών της Αττικής - με τα χρώματα κατορθώνει να υποβάλλει μελαγχολία και απαισιοδοξία. Και στην περίπτωση αυτή, όπως και σε άλλες προσπάθειες της Νικολαΐδου, διακρίνεται η εσωτερική επαφή με το φυσικό χώρο και μια συναισθηματική φόρτιση που μεταφέρεται με εξαιρετικά πειστικό τρόπο στα χαρακτικά της.

Με εργασίες σε διάφορες θεματικές περιοχές και διάφορες τεχνικές ο Περικλής Παντελεάκης (1927) διακρίνεται για την πληρότητα και την εκφραστική δύναμη των διατυπώσεών του. Χρησιμοποιεί άλλοτε το ρεαλιστικό λεξιλόγιο και άλλοτε την σχηματοποίηση, την ασπρόμαυρή όσο και την έγχρωμη χαρακτική για να εκφράσει τις αναζητήσεις

του. Τοις το πιο σημαντικό και χαρακτηριστικό στοιχείο της χαρακτικής του Παντελεάκη είναι η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων κάθε τεχνικής που χρησιμοποιούνται. Σημειώνει κανείς την δύναμη και τον αδρό χαρακτήρα της γραμμής στη ξυλογραφία με τυπικά παραδείγματα των *Ερωτόχριτο* και την *Πραξιδίκεια*, όπως και άλλα χαρακτικά του. Τα λεπτά γραμμικά θέματα και τα διάχυτα χρώματα στη μονοτυπία, όπως στον *Αγλασπή* και *Αμφιλύκη*. Το ρόλο του χώρου στη χαλκογραφία και γενικά του τοπίου στο λινόδελον όπως στη *Γυναικεία Φιγούρα*, *Σύνναξη Ποιητών* και *Τρεις Νέες*. Σε μερικές περιπτώσεις διαφαίνεται στη χαρακτική του Παντελεάκη η μελέτη της αρχαίας αγγειογραφίας και η επίδραση του έργου της Βάσως Κατράκη χωρίς να αλλοτριώνεται η καθαρά προσωπική του γλώσσα. Και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η χαρακτική του Παντελεάκη διακρίνεται για τη γνησιότητα και την ασφάλεια της εκφραστικής του γλώσσας. Ο καλλιτέχνης συνδυάζει με προσωπικό τρόπο ιδεαλιστικά και λαϊκότροπα στοιχεία, παραστατικά και αφηρημένα θέματα, γραμμή και χρώμα για να ολοκληρώσει τις προθέσεις του.

Στην κατεύθυνση των αφηρημένων τάσεων η χαρακτική του Μανώλη Πηλαδάκη (1927) διακρίνεται για την ελευθερία και το καθαρά προσωπικό χαρακτήρα των αναζητήσεών του. Με διάφορους καθαρά προσωπικούς τρόπους, με τον χαρακτήρα των μορφών και το ρόλο του χρώματος, τους συνδυασμούς του και τον προβληματικό χώρο δίνει εξαιρετικές προεκτάσεις στη χαρακτική τουν. Σε διάφορες τεχνικές - ξυλογραφία, λιθογραφία, μικτή τεχνική, μεταξοτυπία, όπως και ειδική χρησιμοποίηση γόμας - υποβάλλει πάντα κάτι πέρα από το γνωστό και το συγκεκριμένο, κάτι πουν προκαλεί την φαντασία μας. Και δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο το γεγονός ότι χρησιμοποιεί για έργα του σε όλες τις τεχνικές σαν τίτλο τη λέξη *Μήνυμα*. Γιατί ουσιαστικά με λίγα ουσιαστικά θέματα που άλλοτε θυμίζουν τα Μάνδαλα της Ινδίκης τέχνης και άλλοτε έχουν διάφορες παρεμβολές και γράμματα και που συνδυάζουν τετράγωνα και κυκλικά θέματα, επιδιώκει και κατορθώνει να υποβάλλει μηγύματα. Τον χαρακτήρα και τη φωνή των θεμάτων του έρχεται να ολοκληρώσει η χρωματική επένδυση, τα ξανθοκόκκινα, τα καφέ με παρεμβολές γαλάζιου, χρώματα. Πρόκειται για μια χαρακτική που με τους θεματικούς συνδυασμούς και τα χρώματά της, υποβάλλει εσωτερικότητα και ρεμβαστική διάθεση, ιδιαίτερα τονισμένα στα έργα *Μήνυμα XII* και *XV*, το *Αστρο*, το *X* και άλλα. Όλη η χαρακτική του Ηλαδάκη διακρίνεται τόσο για τα καθαρά υπαινικτικά χαρακτηριστικά και την μυστικιστική διάθεση, όσο και για τον πλούτο και τον χαρακτήρα των γραμμικών και χρωματικών του διατυπώσεων.

Με τον Νίκο Γιαλούρη (1928) με ιδιαίτερη επίδοση στην ξυλογραφία, έχουμε μια άλλη χαρακτηριστική προσπάθεια, που βασίζεται σε γνωστά θέματα του νησιώτικου χώρου - λιμάνια, καράβια, καΐκια - και διακρίνεται για μια περισσότερο ποιητική εμπηνεία της οπτικής πραγματικότητας. Σε χαρακτηριστικές του προσπάθειες - *Αιμάνια*, *Καΐκια* και *Βάρκες* - ο Γιαλούρης χρησιμοποιεί τόσο τα ρεαλιστικά στοιχεία όσο και τη σχηματοποίηση, καθώς και τις αντιθέσεις άδειων και γεμάτων τμημάτων για να δώσει τον χαρακτήρα των θεμάτων τουν. Σε χαρακτηριστικές του προσπάθειες μεταφέρει τα γνωστά και αντικειμενικά στοιχεία των θεμάτων του σε γραμμικά αραβουργήματα και χρησιμοποιεί ελεύθερα την

προοπτική για να δώσει την ατμόσφαιρα των τύπων που τον ενδιαφέρουν. Με κάθε κατηγορίας γραμμικούς συνδυασμούς και αντιθέσεις ανοικτών και κλειστών τμημάτων τα χαρακτικά του αποκτούν εξαιρετικές εκφραστικές προεκτάσεις.

Με τη χαλκογραφία ασχολείται περισσότερο ο Δημήτρης Παπαγεωγίου (1928), καθηγητής της Σχολής Καλών Τεχνών της Μαδρίτης, ο οποίος έχει πολλές χαρακτηριστικές για τον εκφραστικό τους πλούτο προσπάθειες. Εργα που διακρίνονται για την εσωτερικότητα και τον χαρακτήρα της εκφραστικής τους γλώσσας. Σε χαρακτηριστικές του προσπάθειες όπως η *Κοπέλα με καθρέφτη χρησιμοποιεί σχηματοποίηση και ιδεαλιστικά στοιχεία για να δώσει νέα φωνή στον γνωστό από την αναγέννηση τύπο της Ματαιοδοξίας*. Η χαλκογραφία του Παπαγεωγίου βασίζεται περισσότερο στην αξιοποίηση των εκφραστικών δυνατοτήτων του χρώματος, με το οποίο ο καλλιτέχνης κατορθώνει να υποβάλλει και νέες προεκτάσεις των θεμάτων του. Σε άλλα χαρακτικά του όπως το *Silenzio* ο Παπαγεωγίου φτάνει σε ένα θαυμάσιο σύνολο, με όλα τα θέματα που χρησιμοποιεί - ανθρώπινη μορφή, ίσως αυτοπροσωπογραφία σε τύπο ζωγράφο του παρελθόντος, άλογο, κοπέλα με καθρέφτη, κουκουνάρια, σήμα οδικής κυκλοφορίας με διακοσμητικά στοιχεία - όπως και με τον τρόπο με τον οποίο τα εντάσσει στο σύνολο, ώστε να θυμίζουν έργα της Ποπ Αρτ. Μας δίνει ένα σύνολο στο οποίο συνδυάζονται παραδοσιακοί τύποι και νέες κατακτήσεις, αλληγορικά στοιχεία και συμβολικά χαρακτηριστικά. Στο *Silenzio* μάλιστα έχει κανείς την εντύπωση ότι ο καλλιτέχνης παρουσιάζεται μέσα στο έργο του και βρίσκεται σε συνομιλία με τις προσπάθειές του. Εντύπωση κάνει η ευχέρεια του καλλιτέχνη να συνδυάζει παραστατικά και αφηρημένα στοιχεία, διακοσμητικά και αλληγορικά θέματα, γραμμικές και χρωματικές αξίες που αλληλοενισχύονται και ολοκληρώνουν το εκφραστικό περιεχόμενο του έργου. Με την χαλκογραφία του ο Παπαγεωγίου μας δίνει μια χαρακτική που διακρίνεται για την πηγαίότητα των μορφών και την πυκνότητα του ύφους του, την έκταση των υπανιγμάτων και την εκφραστική δύναμη των διατυπώσεών του.

Με τον Κώστα Τσάρα (1928 - 1985) έχουμε έναν καλλιτέχνη που ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τη σχηματοποίηση και την χρησιμοποίηση αφηρημένων τύπων. Και ενώ δίνει έργα στα οποία αφετηρία είναι η οπτική πραγματικότητα - ανθρώπινη μορφή και φυσικός χώρος - αυτά μεταβάλλονται σε ένα παιχνίδι γεωμετρικών τύπων που σε πολλές περιπτώσεις δεν μας επιτρέπουν να πλησιάσουμε, ούτε καν να υποπτευθούμε τις σχέσεις του με τα αντικείμενα. Άλλωστε και με τους τίτλους του που είναι συνήθως η Σύνθεση, οι προσπάθειές του στην ξιλογραφία μας υποχρεώνουν να μείνουμε μακριά από τα παραστατικά στοιχεία τα οποία έχει σαν αφετηρία. Το ίδιο και στις λιθογραφίες του στις οποίες έχουμε γραμμικά θέματα και μορφικά στοιχεία που συμπλέκονται και χρώματα που χρησιμοποιούνται για να υποβάλλουν με κάποιο τρόπο το περιεχόμενο του συνόλου. Ο Τσάρας χρησιμοποιεί συνήθως μια κοφτή γραμμή, πάντα με αδρότητα δοσμένη, που ενισχύεται και από τη διακριτική παρεμβολή του χρώματος, που προσανατολίζει κάπως το θεατή στο περιεχόμενο του συνόλου. Με θέματα που υποβάλλουν διάφορα στοιχεία αλλά δεν δίνουν αντικείμενα, έχουμε ένα κόσμο σημείων, που δύσκολα αποκρυπτογραφείται. Εμφανίζονται

σαν ερεθίσματα για τη φαντασία και ερωτηματικά για τη λογική, που ζητούν απάντηση από τον ίδιο τον θεατή.

Για την καθαρά ποιητική φωνή της διακρίνεται η χαρακτική της Ιριδας Δρακούλη (1929) που μας έχει δώσει σημαντικές προσπάθειες. Σε χαρακτηριστικά χαρακτικά της - χαλκογραφίες περισσότερο - με θέματα που βρίσκονται κοντά μας, ξώα και φυτά, νεκρές φύσεις, η οπτική πραγματικότητα αντιμετωπίζεται σαν ερεθίσματα για καθαρά ποιητικές αξίες. Σε χαρακτικά της με λουλούδια και ξώα, όπως το *Μπουκέτο* και η *Γάτα*, με την περιορισμένη σχηματοποίηση και τον συνδυασμό σχεδιαστικών και χρωματικών αξιών διαπιστώνει κανείς την τάση της για μια ποιητική εφιμηνεία των θεμάτων της. Η επαφή της με την οπτική πραγματικότητα συνοδεύεται από μια ελεύθερη χρησιμοποίηση των λεπτομερειών, με συνέπεια ένα καθαρά προσωπικό ποιητικό ιδίωμα. Έτσι έχουμε μια χαρακτική με σχεδόν εμπρεσσιονιστικό χαρακτήρα στην οποία συνδυάζονται γραμμή και χρώμα για να δώσουν μια καθαρά ποιητική φωνή στα έργα της.

Με την χαρακτική του Ράλλη Κοψίδη (1929) έχουμε προσπάθειες που συνδυάζουν μικρογραφικά στοιχεία και μνημειακοποίηση, λαϊκότροπα και χαρακτηριστικά της βιζαντινής παράδοσης, σε μια νέα ενότητα. Τα βιζαντινά στοιχεία δεν αναγνωρίζονται μόνο στη θεματογραφία του Κοψίδη, στα ανθρώπινα πρόσωπα, τα αγγελούδια και τα διακοσμητικά θέματα, αλλά και στην τονισμένη μετωπικότητα, το ρόλο των ματιών και το χαρακτήρα του σχεδίου. Τα λαϊκότροπα στην συνοπτική απόδοση, τα διακοσμητικά θέματα και τα μικρογραφικά στοιχεία. Στην χαρακτική του ο Κοψίδης και ειδικότερα στη χαλκογραφία διακρίνεται για την ποιότητα του σχεδίου και τον πλούτο των διακοσμητικών τύπων, όπως και τον προσωπικό συνδυασμό μικρογραφικών και μνημειακών διατυπώσεων. Ο τρόπος μάλιστα με τον οποίο συνδυάζεται ανθρώπινη μορφή και φυσικός χώρος, η ενότητα των περιγραμμάτων με διάφορα θέματα δίνει εξαιρετικές εκφραστικές προεκτάσεις στα έργα του. Έτσι έχουμε μια χαρακτική που διακρίνεται για τον ζεαλιστικό χαρακτήρα της λεπτομέρειας και τον αντιρεαλιστικό του συνόλου, μια χαρακτική στα πλαίσια ενός καθαρά προσωπικού συνδροματισμού.

Ζωγράφος με ενδιαφέροντα και για την χαρακτική ο Χρίστος Καράς (1933) με εργασίες στην ξυλογραφία και τη χαλκογραφία διακρίνεται για τη μεταφορά τύπων της ξωγραφικής του και στη χαρακτική του. Ιδια ουσιαστικά θεματογραφία και ίδιο μορφοπλαστικό λεξιλόγιο, ίδια απόδοση του χώρου, όπως και συνδυασμός σχεδιαστικών και χρωματικών αξιών. Σε χαρακτηριστικές του χαλκογραφίες όπως το *Κεφάλι Ανδρός* με *Βέλος* είναι περισσότερο η αντίθεση βιόμορφων και γεωμετρικών τύπων, ζεστών και ψυχρών χρωμάτων, παθητικών και ενεργητικών στοιχείων, που δίνουν τον τόνο. Στο *Αντρικό Κεφάλι* ο Καράς αξιοποιεί όλες τις εκφραστικές δυνατότητες της χαλκογραφίας με το εξαιρετικό σχέδιο και τις τονικές διαβαθμίσεις, στο *Βέλος* την ενότητα και την καθαρότητα των χρωμάτων. Έτσι εισάγεται ένα είδος διαλόγου βιόμορφων και γεωμετρικών στοιχείων, δηλαδή ελευθερίας και αναγκαιότητας, γραμμής και χρώματος, σαφήνειας και τονικών διαβαθμίσεων. Στις ξυλογραφίες του, όπως στο *Φύλλα* και *Βάζο* με *Φρούτα* συνδυάζονται η μνημεια-

κότητα των θεμάτων με το χαρακτήρα και τον ρόλο του χρώματος. Έτσι ενώ η χαλκογραφία του αξιοποιεί τυπικά στοιχεία της χαρακτικής, η ξυλογραφία του ερωτοτροπεί περισσότερο με τις κατακτήσεις της ζωγραφικής του. Στις δύο τεχνικές πάντως, όπως και στη ζωγραφική του Καρά διαφαίνεται μια καθαρά προσωπική συνδρεαλιστική κατεύθυνση που τονίζεται ιδιαίτερα από τον χαρακτήρα του χώρου του.

Με τον Κωνσταντίνο Ξενάκη (1930) ζωγράφο, γλύπτη και αρχιτέκτονα που δουλεύει και σαν χαράκτης, έχουμε σαφέστερα τη χρησιμοποίηση των κατακτήσεών του της ζωγραφικής, στα χαρακτικά του. Δημιουργός που κινείται στις προεκτάσεις των τύπων της γεωμετρικής αφαίρεσης και πρωτεργάτης και ένας από τους πιο σημαντικούς καλλιτέχνες της τέχνης σημείων, ο Ξενάκης μας έχει δώσει έργα με εξαιρετική εκφραστική φωνή. Έργα στα οποία συνδυάζονται θαυμάσια τύποι διαφόρων πολιτισμών και εποχών του παρελθόντος με κατακτήσεις της σύγχρονης τέχνης και που διακρίνονται για την τάληρότητα και τον πλούτο της εκφραστικής τους γλώσσας. Με το Μορφές μια χαρακτηριστική μεταξοτυπία του έχουμε μια προσπάθεια στην οποία η ανθρώπινη μορφή μεταφράζεται σε ανυπηρά γεωμετρικά θέματα και καθαρά χρώματα. Με την τονισμένη σχηματοποίηση και τη δύναμη υποβολής του χρώματος ο Ξενάκης δίνει ένα σύνολο το οποίο διακρίνεται για το γεωμετρικό λεξιλόγιο, την καθαρότητα των χρωμάτων και την ασφάλεια του συνόλου. Πρόκειται για ένα έργο που μεταφέρει το ανθρώπινο σώμα στην περιοχή της τέχνης σημείων, σαν δυνατότητα κάθε κατηγορίας υπαινιγμάν.

Χαράκτης και ζωγράφος ο Παναγιώτης Γράββαλος (1933) ασχολείται με επιτυχία με όλες τις τεχνικές της χαρακτικής. Και μας έχει δώσει χαρακτικά που διακρίνονται για την ποιότητα των διατυπώσεών τους και τον εκφραστικό τους πλούτο. Χρησιμοποιεί με την ίδια άνεση την αστρόμαυρη και την έγχρωμη χαρακτική και δίνει έργα που διακρίνονται για τις καθαρά προσωπικές διατυπώσεις του. Την ποιότητα και τον χαρακτήρα του σχεδίου του την διαπιστώνει κανείς σε χαλκογραφίες όπως το Γιγινό Κορίτσι, όπου συνδυάζονται θαυμάσια η ευγένεια των περιγραμμάτων του γυμνού με τα απότομα και σκληρά κάθετα και οριζόντια των αντικεμένων. Πρόκειται για ένα εξαιρετικό συνδυασμό που αποδεικνύει την ασφάλεια και την εκφραστική δύναμη της χαρακτικής του Γράββαλου. Σε άλλες χαλκογραφίες του, όπως τη Σαντορίνη κάνει ιδιαίτερη εντύπωση η μνημειακοποίηση του φυσικού χώρου, που τονίζεται και από τις ανθρώπινες μορφές στο πρώτο επίπεδο. Στο έργο συνδυάζεται σχηματοποίηση και περιγραφικές αξίες, που δίνουν ένα εξαιρετικά ομιλητικό σύνολο. Μάλιστα ο τρόπος με τον οποίο αποδίδονται τα βράχια πάνω στην αμμουδιά με τον συνδυασμό σχηματοποίησης και περιγραφικών στοιχείων μεταφέρουν στο θεατή κάτι από τον ίδιο τον χαρακτήρα του φυσικού χώρου. Χωρίς ίχνος φιλολογίας με τον χαρακτήρα του σχεδίου και το προσωπικό μορφοπλαστικό λεξιλόγιο, η χαρακτική του Γράββαλου σε συνδυασμό και με την διακριτική χρησιμοποίηση του χρώματος, διακρίνεται για την εκφραστική της αλήθεια.

Με το Γιώργο Ιωάννου (1933) έναν από τους κυριότερους εκπροσώπους της Ποπ Αρτ στον τόπο μας, μιας καθαρά προσωπικής Ποπ Αρτ, έχουμε και σημαντικές προ-

σπάθειες στη χαρακτική. Με, όπως φαίνεται, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ξυλογραφία ο Ιωάννον, χωρίς να περιφρονεί και τις άλλες τεχνικές, μας έχει δώσει χαρακτηριστικές εργασίες. Έργα στα οποία συνδυάζεται η δύναμη και ασφάλεια της γραμμής με την απόδοση του χώρου, τα μνημειακά με τα διακοσμητικά θέματα και τα παραπληρωματικά στοιχεία. Σε χαρακτικά του όπως το *Βάζο με λουλούδια* σημειώνει κανείς τον πλούτο και τον χαρακτήρα των διακοσμητικών τύπων μαζί με τη δύναμη και την αδρότητα της γραμμής του. Με τον συνδυασμό καμπυλόμορφων και παραλληλών θεμάτων έχουμε ένα σύνολο στο οποίο εκφράζεται ασφάλεια και εκφραστική δύναμη. Με ανάλογο τρόπο εκφράζεται ο Ιωάννον και στην *Κοπέλα*, ξυλογραφία - λινόλευμ, όπου συνδυάζονται ανθρώπινη μορφή και διακοσμητικά παραπληρωματικά θέματα. Μάλιστα εδώ διαφαίνεται και κάτι από το πνεύμα της Ποπ Αρτ στον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται τα διάφορα θέματα. Την δύναμη και τον εκφραστικό πλούτο της χαρακτικής του Ιωάννον τον διαπιστώνει κανείς και σε άλλες ξυλογραφίες του, όπως το *Γυμνό και Γαρύφαλλο*, με το γυμνό δοσμένο σχεδόν μονοκονδυλιά και με τον χαρακτήρα των ανεκδοτολογικών θεμάτων.

Στο κλίμα των αφηρημένων τάσεων κινείται η χαρακτική της Νίκης Καναγκίνη (1933) - ξυλογραφία και μεταξοτυπία - που διακρίνεται για τα καθαρά υπαινικτικά θέματα. Στις ξυλογραφίες, φωτεινά και σκοτεινά τμήματα και διάφοροι μορφικοί σχηματισμοί υποβάλλουν αβεβαιότητα και εσωτερική ανησυχία. Η έμφαση, όλοτε στα οριζόντια και όλοτε στα διαγώνια θέματα, χρησιμοποιείται για να δώσει τον τόνο και να υποβάλλει το περιεχόμενο του συνόλου. Στις μεταξοτυπίες της συνδυάζονται αυστηρά γεωμετρικά θέματα και συνήθως ψυχρά χρώματα που υποβάλλουν εσωτερικότητα, ρευμασμό, σιωπή. Σε χαρακτηριστικές προσπάθειές της της κατηγορίας αυτής, στις οποίες δίνει σαν τίτλο τη λέξη *Χειρόγραφα*, συνδυάζονται λεπτά γραμμικά θέματα και ψυχρά γκρίζα και γαλάζια χρώματα, που χωρίς καμιά αναφορά στο συγκεκριμένο δίνουν μια αίσθηση εσωτερικής ισοροπίας. Αυτό ενισχύεται και από την οργάνωση σε τετράγωνα τμήματα που επιβάλλονται με τη χρησιμοποίηση κάθετων και οριζόντιων γραμμών, που δίνουν μεγαλύτερη αυστηρότητα και σαφήνεια στα έργα.

Χαράκτης και ξωγράφος ο Τάκης Κατσουλίδης (1933) με ιδιαίτερη επίδοση στην έγχρωμη ξυλογραφία, μας δίνει έργα που διακρίνονται για την ποιότητα και τον πλούτο της μορφοπλαστικής του γλώσσας. Με ενδιαφέροντα για όλες τις θεματογραφικές περιοχές ο Κατσουλίδης έχει δώσει χαρακτικά που αποδεικνύουν τις δυνατότητές του. Στα γυμνά του χρησιμοποιεί συχνά ένα κλασικιστικό λεξιλόγιο και κατορθώνει με τη χρησιμοποίηση του χρώματος να τονίσει τον περισσότερο αισθησιακό χαρακτήρα της εκφραστικής του γλώσσας. Στις *Νεκρές Φύσεις* του χρησιμοποιεί τόσο τα γραμμικά στοιχεία όσο και τα χρώματα, καθώς και περιγραφικά στοιχεία μαζί με την σχηματοποίηση για να μεταφέρει ασφαλέστερα στον θεατή το χαρακτήρα του θέματος. Στα τοπία του συνήθως εξπρεσσιονιστικά και ρεαλιστικά χαρακτηριστικά, σε μια ενότητα που ολοκληρώνει καλύτερα το ιδιαίτερο περιεχόμενο του θέματος. Χωρίς να περιορίζεται σε μια στυλιστική κατεύθυνση στη χαρακτική του, ο Κατσουλίδης χρησιμοποιεί στοιχεία ανάλογα με το θέμα

για να δώσει έτσι κάθε κατηγορίας εκφραστικές προεκτάσεις στα έργα του.

Δημιουργός και δάσκαλος - καθηγητής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών - ο Δημήτρης Μυταράς (1934) μεταφέρει καθαρά ζωγραφικές αξίες στα χαρακτικά του. Στη Σύνθεση, λιθογραφία που έχει σαν αφετηρία τη γνωστή σειρά ζωγραφικών έργων με Μοτοσικλέτες διαπιστώνται εύκολα αυτό. Τα στοιχεία αυτά, διαγώνια οργάνωση, εξπρεσσιονιστικά περισσότερο χρώματα και γραμμικά χαρακτηριστικά, δίνουν μια σχεδόν αφηρημένη διατύπωση, ανάλογη με αυτή των ζωγραφικών του έργων.

Χαράκτης περισσότερο ο Γιάννης Παπαδάκης (1935) εργάζεται όλες τις τεχνικές της χαρακτικής, τόσο τις ασπρόμαυρης, όσο και τις έγχρωμης. Στις έγχρωμες λιθογραφίες του καθοριστικό ρόλο παίζει η εισωτερική ισορροπία χρωματικών και σχεδιαστικών αξιών. Σε έργα σαν το *Αρχαϊκή Μορφή* συνδυάζονται και ισορροπούν τα ψυχρά και τα θερμά χρώματα, τα αντικείμενα στο τραπέζι και το τμήμα αρχαίας κόρης. Στις ξυλογραφίες του όπως το έργο *Σύνθεση με Φεγγάρι* ο Παπαδάκης συνδυάζει με εξαιρετικό τρόπο σχηματοποίηση και αφηρημένα στοιχεία, φωτεινές και σκοτεινές περιοχές, σχεδιαστικές αξίες και σκούρα βαριά χρώματα. Πρόκειται για μια χαρακτική στην οποία αξιοποιούνται όλες οι δυνατότητες κάθε τεχνικής που χρησιμοποιείται από τον καλλιτέχνη για να ολοκληρωθεί σαφέστερα το περιεχόμενο των κάθε κατηγορίας θεμάτων του.

Σε μια περισσότερο προσωπική εκφραστική γλώσσα κινείται η χαρακτική του Γιώργου Μήλιου (1935), καθηγητή της χαρακτικής στο τμήμα Εικαστικών Τεχνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στις ξυλογραφίες του συνδύονται περίεργα όντα, μορφές ακαθόριστες, από μαύρο βάθος και υποβάλλονταν φόβους περισσότερο. Παρά το γεγονός ότι ο Μήλιος έχει σαν αφετηρίες του στοιχεία της οπτικής πραγματικότητας οι μορφές που δίνουν τα χαρακτικά του πάνε πέρα από αυτή. Εμφανίζονται παράξενοι σχηματισμοί, ξυδομορφοί και φυτόμορφοι, εικόνες ενός άλλου κόσμου. Αυτό τονίζεται και από τον προβληματικό και ακαθόριστο χώρο του, όπως και από την έμφαση στα βαριά σκούρα μαύρα χρώματα, που εκφράζουν προβληματικότητα και ανησυχίες.

Μια άλλη περίπτωση ζωγράφου που ασχολείται και με τη χαρακτική έχουμε με τον Αλέκο Φασιανό (1935). Έχουμε και στην περίπτωση αυτή μια χαρακτική στην οποία χρησιμοποιούνται με τυπικό τρόπο όλα τα χαρακτηριστικά της ζωγραφικής του. Σε χαρακτηριστικές του προσπάθειες έχουμε την ίδια θεματογραφία, το ίδιο μορφοπλαστικό ιδίωμα, τον ίδιο χώρο. Οι ανθρώπινες μορφές στη χαρακτική του Φασιανού είναι όπως και στη ζωγραφική του με πληθωρικά σώματα, άλλοτε κλασσικίζοντα και άλλοτε με λαϊκότροπα χαρακτηριστικά, στις ίδιες θέσεις και στάσεις. Ο Φασιανός δίνει μορφές που φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν τον κόσμο με παιδικά μάτια και κάνει πάντα εντύπωση η συνοπτική απόδοση της γραμμής και η ευγένεια του χρώματος. Σε μερικές περιπτώσεις διακρίνεται στα έργα του η επίδραση της μελέτης της αρχαίας ελληνικής αγγειογραφίας, όπως και η δυνατότητά του να εκφράζει με σαφήνεια και λιτότητα τις συναντήσεις του με την ιστορία και τη ζωή. Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι κατορθώνει πάντα να δίνει ένα ιδιαίτερο χαρακτήρα στα ανεκδοτολογικά θέματα, που χρησιμοποιούνται για να ολοκληρώσουν τη φωνή

του συνόλου.

Ζωγράφος, πεζογράφος και ποιητής ο Κώστας Λαχάς (1936) στη χαρακτική του κινείται σε μια κατεύθυνση στην οποία συνδυάζονται παραστατικά και αφηρημένα στοιχεία. Οι περισσότερο φιλολογικοί τίτλοι των έργων, *Πλούς Ονείρου* και *Εις Μνήμην* αποδεικνύουν και αυτοί ότι ο Λαχάς δεν ενδιαφέρεται να δώσει θεατρικά τα αντικείμενα όσο να υποβάλλει συγκινήσεις και καταστάσεις. Εποιητική του είναι σκόπιμα ελλειπτική και υπαινικτική για να υποχρεώσει το θεατή να πάρει μέρος με τη φαντασία του στην ολοκλήρωση του έργου. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται σκόπιμα ακαθόριστα θέματα και χρώματα που υποβάλλουν ψυχικές καταστάσεις.

Με τη Ρένα Τζολάκη (1936) χαράκτηρα περισσότερο και με εργασίες σε όλες τις τεχνικές, έχουμε προστάθειες που αξιοποιούν με θαυμάσιο τρόπο όλες τις δυνατότητες της χαρακτικής. Σε έργα της στη λιθογραφία όπως και στην οξινγραφία δεν είναι τόσο η αντικειμενική πραγματικότητα που την ενδιαφέρει όσο τα γραμμικά θέματα και οι συνδυασμοί τους, που δίνουν το χαρακτήρα των θεμάτων της. Χρησιμοποιεί συνήθως λεπτές γραμμές που άλλοτε οργανώνονται σε παράλληλες ομάδες και άλλοτε συμπλέκονται για να δώσουν περιεχόμενο και προεκτάσεις στα χαρακτικά της. Με το χρώμα- συνήθως ουδέτερο και μόνο σε λίγες περιπτώσεις σε τονισμένες αντιθέσεις- και με βάση τους γραμμικούς συνδυασμούς της κατορθώνει να υποβάλλει απροσδόκητα οράματα, μορφές που εκφράζουν ανησυχίες και φόβους.

Μια καθαρά δραματική διάσταση της ζωής εκφράζεται με τη χαρακτική της Έλλης Μαρίας Κομνηνού (1937) ιδιαίτερα στις χαλκογραφίες της. Και αντό, τόσο με το μορφοτλαστικό λεξιλόγιο όσο με την οφγάνωση και τον συνήθως πιεστικό χώρο και τη θεματολογία της. Πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα ότι δεν είναι τόσο οι τίτλοι, *Συνένοχοι*, *Αντάρτικο* και άλλοι που χρησιμοποιεί όσο ο τρόπος με τον οποίο εκφράζεται η Κομνηνού. Με την τονισμένη αντίθεση του κενού με το πλήρες, του άσπρου με το μαύρο, τον χαρακτήρα του χώρου της και τον συνδυασμό θεατρικού και σχηματοποίησης, υποβάλλει ένα τραγικό αίσθημα της ζωής. Στα χαρακτικά της οι μορφές εμφανίζονται να αδυνατούν να κινηθούν, μια εντύπωση που τονίζεται και από το καταθλιπτικό μαύρο χρώμα. Η Κομνηνού χρησιμοποιεί με θαυμάσιο τρόπο όλες τις δυνατότητες της χαλκογραφίας για να εκφράσει απαισιοδοξία, αφεβαιότητα και εσωτερικό αδιέξοδο.

Με τον Χρήστο Σαρακατσιάνο (1937) ζωγράφο και χαράκτη έχουμε ένα δημιουργό που διακρίνεται για μια καθαρά προσωπική και εξπρεσσιονιστική γλώσσα. Πρόκειται για ένα εξπρεσσιονισμό που βασίζεται στις τονισμένες παραμορφώσεις και την αποστασιακοποίηση, τον ουδέτερο και ακαθόριστο χώρο και την αδρότητα της γραμμής του. Εξπρεσσιονισμός της φόρμας περισσότερο αυτός του Σαρακατσιάνου, βασίζεται τόσο στην ανθρώπινη μορφή όσο και τα παρατληρωματικά θέματα. Με ιδιαίτερη έμφαση στα καμπτυλόμορφα θέματα και τις κάθε είδους παραμορφώσεις, τα χαρακτικά του κερδίζουν κάθε είδους εκφραστικές προεκτάσεις. Πρόκειται για μια χαρακτική που κατορθώνει να μεταφέρει την οπτική πραγματικότητα σ' ένα νέο σύστημα εκφραστικών αξιών, που δια-

κρίνονται για τη σαφήνεια και την εκφραστική τους δύναμη. Στις πιο χαρακτηριστικές του προσπάθειες, ξυλογραφίες ιδιαίτερα, κάνει εντύπωση η επικράτηση καθαρά πλαστικών αξιών που τονίζονται από την πληρότητα της γραμμής του και ολοκληρώνονται με ασφάλεια το περιεχόμενο των έργων.

Για το εξπρεσσιονιστικό πάθος και την δύναμη του σχεδίου της διακρίνεται και η χαρακτική της Νότας Σιωτόπου - Γεωργίου (1937). Για την Σιωτόπου Γεωργίου ο αδρός χαρακτήρας της γραμμής και το πιεστικό μαύρο χρώμα είναι τα καθοριστικά στοιχεία με τα οποία ολοκληρώνεται καλύτερα ο χαρακτήρας του θέματος. Σε λιθογραφίες της, όπως η *Κύπρος 1974*, με τη μητέρα που κρατά το φοβισμένο παιδί στην αγκαλιά της δεν είναι τόσο, ή μόνο, το θέμα που δίνει τον τόνο όσο η ένταση που προκαλείται από το πρός τα πίσω πεομένο κεφάλι της και το πρόσωπο της που φαίνεται να φωτά τον ουρανό. Το εξπρεσσιονιστικό πάθος επιβάλλεται από τη σκληρή, σχεδόν νευρική γραμμή της και από την ενεργητική αντίθεση των ελεύθερων τμημάτων και του μαύρου χρώματος.

Γραμμικά στοιχεία και χρωματική επένδυση συνδυάζονται και συνεργάζονται στενά στα χαρακτικά της Αναστασίας Νεδέλκου - Σερεμέτη (1938). Χαρακτική στην οποία χρησιμοποιούνται οι τεχνικές της λιθογραφίας και της χαλκογραφίας αυτή της Σερεμέτη διακρίνεται για τον γόνυμο τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι εκφραστικές δυνατότητες κάθε κατηγορίας. Η θεματογραφία της στην οποία παρουσιάζονται παραδοσιακά θέματα και τύποι του παρόντος, λαϊκότροπα και λόγια στοιχεία, διακοσμητικά και ελεύθερα χαρακτηριστικά, την βοηθάει να ολοκληρώνει καλύτερα τις προθέσεις της. Με ιδιαίτερη προτίμηση για τα καμπτυλόμορφα στοιχεία πλουτίζει και με ένα τυπικά ονειρικό τόνο τα χαρακτικά της. Πρόκειται για μια χαρακτική που με την έμφαση στην οπτική πραγματικότητα και χωρίς τονισμένες χρωματικές αντιθέσεις εκφράζει βεβαιότητα και ασφάλεια.

Με την χαρακτική του Αντώνη Απέργη (1938) έχουμε προσπάθειες που συνδυάζουν στη θεματογραφία τους παραστατικά και ελεύθερα θέματα και στο μορφοπλαστικό τους λεξιλόγιο βασίζονται στο κλίμα των εξπρεσσιονιστικών τάσεων. Σε έγχρωμες μεταξοτυπίες του ο Απέργης δίνει αποσπασματικοποιημένα και υπαινικτικά τα θέματά του και αντιθέτει γραμμικά και χρωματικά στοιχεία για να εκφράσει τις ανησυχίες του. Πρόκειται για μια χαρακτική με τονισμένα αντιθετικά στοιχεία, προβληματικό χώρο και εξπρεσσιονιστική διάθεση. Το εκφραστικό περιεχόμενο των χαρακτικών του επιβάλλεται με θέματα που παρουσιάζονται ελλειπτικά, την ένταση και τη δύναμη του σχεδίου και τον χαρακτήρα του χρώματος.

Γλύπτης με ενδιαφέροντα και για τη χαρακτική ο Κυριάκος Καμπαδάκης (1938) μας έχει δώσει ξυλογραφίες στις οποίες συνδυάζεται η δύναμη και αδρότητα της γραμμής του με τον χαρακτήρα και το περιεχόμενο του χρώματος. Και δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσει κανείς από τον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται οι μορφές του - ανθρώπινα σώματα συνήθως τύποι του Τόροο - και από την ένταξή τους στο χώρο, ότι στην χαρακτική του δίνουν τον τόνο οι αξίες της γλυπτικής. Οι δύκοι, τα διαδοχικά επίπεδα, τα ενιαία περιγράμματα και η έμφαση στο τυπικό.

Με τον Σαράντη Καραβούζη (1938) ζωγράφο στην κατεύθυνση της μεταφυσικής ζωγραφικής έχουμε μια χαρακτική - λιθογραφία και χαλκογραφία - που θεματογραφικά και τεχνοτροπικά απομακρύνεται από τις διατυπώσεις της ζωγραφικής του. Εξαιρετικό σχέδιο, ακαθόριστος συχνά χώρος, προβληματική ατμόσφαιρα είναι τα στοιχεία που δίνονται τον τόνο. Σε μερικές περιπτώσεις ο Καραβούζης στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει τα θέματά του φαίνεται ότι αποβλέπει και κατορθώνει να δώσει ένα είδος εσωτερικής επαφής και μυστικής φωνής στα έργα του.

Με την Άρια Κομιανού (1938) έχουμε μια χαράκτεια που διακρίνεται για την καθαρά προσωπική εκφραστική της γλώσσα. Τα χαρακτικά της Κομιανού διακρίνονται για τον συχνά απροσδόκητο συνδυασμό και τα ελλειπτικά και αποσπασματικοποιημένα στοιχεία, τον προβληματικό χώρο και τον συνδυασμό γραμμικών και χρωματικών αξιών. Και ενώ η χαρακτική της διατηρεί πάντα την επαφή με την οπτική πραγματικότητα σε καμιά περίπτωση δεν περιορίζεται στην ρεαλιστική περιγραφή των θεμάτων που την ενδιαφέρουν. Τα δίνει πάντα ελλειπτικά και υπανικτικά, αποσπασματικά και σε προσωπικούς συνδυασμούς, για να καταλήξει σε εξαιρετικές εκφραστικές προεκτάσεις.

Ζωγράφος και χαράκτης ο Βασίλης Σπεράντζας (1938) με ιδιαίτερη επίδοση στη λιθογραφία διακρίνεται για την προσωπική χρησιμοποίηση κάθε είδους τύπων. Στην έγχωμη λιθογραφία του που έχει σαν αφετηρία την οπτική πραγματικότητα χρησιμοποιεί ένα λεξιλόγιο που βασίζεται στα μεγάλα περισσότερο καμπυλόμορφα στοιχεία, τα λαϊκότροπα χαρακτηριστικά και το πλήθος των παραπληρωματικών διακοσμητικών θεμάτων. Και ενώ έχει σαν αφετηρία την οπτική πραγματικότητα χρησιμοποιεί κάθε είδους εξπρεσιονιστικές παραμορφώσεις και αντιρεαλιστικά χρώματα που δίνουν ένα ποιητικό σύνολο με, συμβολικές σε μερικές περιπτώσεις, προεκτάσεις.

Μια χαρακτική που διακρίνεται για την πηγαιότητα και την ασφάλειά της έχουμε με τον Βασίλη Χάρο (1939). Σε χαρακτηριστικές του προσπάθειες και χωρίς να αρνείται εντελώς το ρόλο του χρώματος είναι με τον εξαιρετικό χαρακτήρα της γραμμής, που εκφράζεται. Ο τρόπος με τον οποίο συνδυάζονται περιγραφικά στοιχεία και σχηματοποίηση, διακριτική χρησιμοποίηση του χρώματος και ρόλος του σχεδίου, του επιτρέπει να φτάνει σε πλούσιες εκφραστικές προεκτάσεις. Πρόκειται για μια χαρακτική στην οποία θαυμάσιοι γραμμικοί συνδυασμοί και συγκροτημένα χρώματα, πλουτίζουν με εξαιρετικό εκφραστικό περιεχόμενο τα έργα του.

Γλύπτης ουσιαστικά ο Δημήτρης Αρμακόλας (1939) μας δίνει με τη χαρακτική του - χαλκογραφία - έργα που βασίζονται στις μεταπτώσεις του άσπρου και του μαύρου, όσο και στον κάπως ατεκτονικό χαρακτήρα του συνόλου. Χωρίς να ενδιαφέρεται να μείνει στην οπτική πραγματικότητα ο Αρμακόλας αξιοποιεί τα στοιχεία της χαλκογραφίας για να δώσει σύνολα που διακρίνονται για τον υπανικτικό χαρακτήρα της γλώσσας τους.

Σε μια περισσότερο ποιητική και ονειρική διατύπωση βασίζεται η χαρακτική της Τζένης Μαρκάκη (1939) στις ξυλογραφίες της, όπως στο έργο Πεντέλη. Εμπρεσσιονι-

στική περισσότερο απόδοση των θεμάτων της, μελετημένη απόδοση του χώρου, ευγένεια των χρωμάτων, δίνουν μια καθαρά ποιητική φωνή στο έργο. Η Μαρκάκη συνδυάζει θαυμάσιο σχέδιο βασισμένο σε μαλακά γραμμικά στοιχεία και συγκροτημένο χρώμα και κατορθώνει να αποδώσει τον ίδιο τον χαρακτήρα του θέματος.

Συνδυασμός παραστατικών και αφηρημένων στοιχείων, δύναμη υποβολής χρώματος και ακαθόριστος χώρος είναι τα χαρακτηριστικά της χαρακτικής της Λύντιας Γραββάνη (1940). Σε απορόμανδες και έγχρωμες χάλκογραφίες της κάνει εντύπωση ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιούνται θαυμάσια όλες οι δυνατότητες της τεχνικής αντίτης. Η έμφαση στις τονικές διαβαθμίσεις, οι συγκρατημένες αντιθέσεις ανοιχτών και σκοτεινών τμημάτων, ο χαρακτήρας του σχεδίου και ο ρόλος του χρώματος δίνουν πάντα τον τόνο. Έτσι η Γραββάνη υποβάλλει καταστάσεις, όχι τόσο με τα παραστατικά στοιχεία των χαρακτικών της, όσο με τον τρόπο με τον οποίο συνδυάζονται σχέδιο και χρώμα, οργάνωση και χώρος.

Χαράκτης και ζωγράφος ο Αχιλλέας Δρούγκας (1940) έχει σαν αφετηρία πάντα την αντικειμενική πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που με την ποιότητα και την ακρίβεια της περιγραφής και την ιδιαίτερη χρησιμοποίηση της προοπτικής στην απόδοση του χώρου, κερδίζει όλες διαστάσεις, εμφανίζεται σαν εξωπραγματικότητα. Στο κλίμα ενός προσωπικού σουρρεαλισμού περισσότερο η χαρακτική του Δρούγκα, με την πιοτέρα, ακρίβεια και ποιότητα του σχεδίου, των συνδυασμών μικρογραφιών και μηνημειακών τύπων και τον χαρακτήρα του χώρου, διακρίνεται για τις κάθε κατηγορίας εκφραστικές προεκτάσεις του.

Με την Ελένη Οικονομίδου (1940) και τις εργασίες της στη χαρακτική - ξυλογραφία - έχουμε μερικές σημαντικές για την εκφραστική τους δύναμη προσπάθειες. Μάλιστα σημειώνει κανείς εύκολα δύο διαφορετικές στυλιστικές κατευθύνσεις που διακρίνονται στη χαρακτική της. Στη μια επικρατεί το ζεαλιστικό λεξιλόγιο, ενώ στην άλλη καθοριστικό ρόλο έχει η σχηματοποίηση και η έμφαση στο ονισιαστικό. Στις δύο πάντως περιπτώσεις κάνει εντύπωση η διακριτική χρησιμοποίηση του χρώματος και ο καθοριστικός ρόλος των γραμμικών διατυπώσεων. Εργάζεται συχνά επιφάνειες στις οποίες επικρατεί το ύψος στο πλάτος, γεγονός που εισάγει ένα καθοριστικό στοιχείο στα χαρακτικά της και δίνει διηγματικό χαρακτήρα στα σύνολά της. Ετοι έχουμε μια χαρακτική στην οποία συνδυάζεται πυκνότητα και ποιότητα της γραμμής, εκφραστικός πλούτος και διηγματικός χαρακτήρας των διατυπώσεων.

Οκτώβριος 1994

Χρύσανθος Χρήστου

καθηγητής της Ιστορίας της τέχνης- Ακαδημαϊκός

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΩΝ 3ης ΓΕΝΙΑΣ

ΑΠΕΡΓΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

Γεννήθηκε το 1938.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. ζωγραφική κοντά στον Γ. Μόραλη και χαρακτική κοντά στον Κ. Γραμματόπουλο. Με υποτροφία συνέχισε τις σπουδές του στην Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού (1966-1969, φρέσκο και ψηφιδωτό). Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Πανελλήνιες και πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Διακρίσεις: Βραβείο στην Γ' Πανελλαδική το 1963, Α' βραβείο ζωγραφικής στον διαγωνισμό με θέμα "Υμνος στην Ελευθερία", Νέες Μορφές το 1971.

ΑΡΜΑΚΟΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1939.

Σπουδές: Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών, Ecole des Beaux Arts στο Παρίσι. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Ελβετία, Θεσσαλονίκη, 5 Πανελλήνιες εκθέσεις, Λιεγνές: Παρίσι, Σάο Πάολο, Μιλάνο, Βαρκελώνη. Πήρε μέρος και σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Διακρίσεις: Α' Βραβείο γλυπτικής στη ΙΙ Πανελλαδική το 1962, Α' Βραβείο Μνημείου Άγνωστου Στρατιώτη Πειραιά το 1966, Α' Βραβείο γλυπτικής Σπέγχης Γραμμάτων και Τεχνών το 1970, Διάκριση της UNESCO το 1974.

ΒΑΚΙΡΤΖΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1923 και πέθανε στην Αθήνα το 1985.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. ζωγραφική κοντά στον Ουμβέρτο Αργυρό και τον Κ. Παρθένη. Συνέχισε τις σπουδές του στη Σχολή Καλών Τεχνών στο Παρίσι για ζωγραφική και χαρακτική. Διδάχθηκε από τον Στ. Αλμαλιώτη τη γιγαντοαφίσσα. Έχει επιμεληθεί πολλές εκδόσεις και φιλοτέχνησε εξώφυλλα για βιβλία, περιοδικά, λευκώματα και καταλόγους. Έχει κάνει ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, την Χαλκίδα, τη Μυτιλήνη και τη Χαλκίδα. Έχει πάρει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Διακρίσεις: Α' βραβείο και τρεις έπαινοι στο διεθνή διαγωνισμό της "ΓΝΩΜΗΣ Α.Ε."

ΓΑΪΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1923 και πέθανε στην Αθήνα το 1984.

Σπουδές: Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών, Παρίσι, Ακαδημία Γκαντ Σωμιέρ. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Παρίσι, Ρέικι, Τορίνο, Χάβρη, Φλωρεντία, Ρώμη, Ρίο Ντε Τζανέιρο, Χάρλεμ, Βενετία. Πήρε μέρος σε 3 Πανελλήνιες εκθέσεις και πολλές ομαδικές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ ΝΙΚΟΣ

Γεννήθηκε το 1928 στη Χίο.

Έκανε ελεύθερες σπουδές. Ατομικές εκθέσεις: Χίος, Αθήνα, Bordeaux, Montreal, Warren Ohio, Σεν. Porto Carras, Θεσσαλονίκη, Πάτρα κ.α. Ομαδικές εκθέσεις: Πανελλήνια, Μπιενά-

λε Αλεξάνδρειας, Μόσχα, Χίος. Διακρίσεις: Μπιενάλε Αλεξάνδρειας 1976 (Χάλκινο μετάλλιο).

ΓΡΑΒΒΑΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Γεννήθηκε στη Λαμία το 1933.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών με δασκάλους τον Σπύρο Παπαλογάκα και τον Γιάννη Μόραλη. Ασχολήθηκε και με την κεραμική και με τις γραφικές τέχνες. Δίδαξε στο Εργαστήριο Γραφικών Τεχνών των Σχολών Δοξιάδη και από το 1966 είναι μόνιμος συνεργάτης των Ελληνικών Τεχνοδρομίων για την φιλοτέχνηση γραμματοσήμων. Έχει παρουσιάσει χαρακτική και ζωγραφική του σε πολλές ατομικές, ομαδικές και Πανελλήνιες εκθέσεις. Έχει πάρει το Β' βραβείο χαρακτικής στην Β' Πανελλαδική Έκθεση καθώς και βραβείο για την αφίσα του με αθλητικό περιεχόμενο.

ΓΡΑΒΒΑΝΗ ΑΥΝΤΙΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1940.

Σπούδασε θέατρο και στην Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών. Είχε καθηγητές τον Γιάννη Μόραλη και τον Παναγιώτη Τέτση στη ζωγραφική και τον Θανάση Εξαρχόπουλο στην χαρακτική. Απ' το 1986 άρχισε να παρουσιάζει τα έργα της σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

ΔΟΥΚΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1924 όπου και εργάζεται.

Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών ζωγραφική με τον Γιάννη Μόραλη και χαρακτική με τον Γιάννη Κεφαλληνό. Εργάστηκε για 4 χρόνια κοντά στον Αγήνορα Αστεριάδη σε τοιχογραφίες. Ασχολήθηκε με όλα τα είδη της χαρακτικής και ιδιαίτερα με ξυλογραφίες σε όρθιο ξύλο. Παράλληλα έχει φιλοτεχνήσει αγιογραφίες σε πολλές εκκλησίες της Ελλάδας. Έργα του υπάρχουν σε ιδιωτικές συλλογές και στην Πινακοθήκη του Δήμου Θεσσαλονίκης.

ΔΡΑΚΟΥΛΗ ΙΡΙΔΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1929.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. ζωγραφική κοντά στο Γ. Μόραλη και χαρακτική κοντά στο Γ. Κεφαλληνό. Παρακολούθησε μαθήματα στις σχολές Καλών Τεχνών και Διακοσμητικών Τεχνών του Παρισιού.

Έχει πάρει μέρος σε τρεις Πανελλήνιες εκθέσεις και σε πολλές ομαδικές.

ΔΡΟΥΓΚΑΣ ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γεννήθηκε το 1940.

Σπούδασε χαρακτική και σκηνογραφία στην Α.Σ.Κ.Τ. και συνέχισε με υποτροφία τις σπουδές του στο Slade School του Λονδίνου. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα. Έχει πάρει μέρος και σε

πολλές ομαδικές στο εξωτερικό.

ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ ΘΑΝΑΣΗΣ

Γεννήθηκε στον Πύργο το 1927.

Σπουδές: Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών. Έχει στο ενεργητικό του ατομικές εκθέσεις και συμμετοχές σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με επιτυχία.

Σήμερα είναι καθηγητής της χαρακτικής στην Σχολή Καλών Τεχνών Αθηνών.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1932.

Σπούδασε ζωγραφική και χαρακτική. Ταξίδεψε για ενημέρωση στη Γαλλία, στο Βέλγιο, στη Γερμανία, στην Ελβετία. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Οστάνδη, Μιλάνο, Βρυξέλλες. Έχει πάρει μέρος σε 6 Πανελλήνιες και πολλές ομαδικές.

ΚΑΜΠΑΔΑΚΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ

Γεννήθηκε στη Δράμα το 1938.

Σπουδές: Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (HfbK) του Δυτ. Βερολίνου κοντά στον καθηγητή Paul Dierkes. Παρέμεινε συνολικά 14 χρόνια στο Βερολίνο, όπου και άνοιξε το πρώτο του εργαστήριο. Στην πόλη αυτή ανέπτυξε έντονη καλλιτεχνική δραστηριότητα, ενώ συγχρόνως έγινε μέλος του BBKB (Berufsverband Bildender Künster Berlins). Το 1975 επιστρέφει στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη όπου ζει και εργάζεται. Πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έργα του υπάρχουν σε υπαίθριους χώρους, μουσεία και ιδιωτικές συλλογές.

ΚΑΝΑΓΚΙΝΗ ΝΙΚΗ

Γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη το 1933.

Σπούδασε στη Σχολή Σχεδίου και Εφηρμοσμένων Τεχνών της Λωζάνης (1952-1954) και στην Α.Σ.Κ.Τ. (1954-1958) κοντά στους Μόραλη, Παπαλουκά, Κεφαλληνό. Με υποτροφία σπουδάζει τη μεταβυζαντινή τέχνη στη Λέσβο (1957). Συνεχίζει τις σπουδές της στο Central School of Arts and Crafts του Λονδίνου (1958-1961). Διδάξει στη σχολή Βακαλό και στα Κ.Τ.Ε. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Ρώμη. Έχει πάρει μέρος και σε ομαδικές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΚΑΡΑΒΟΥΖΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1938.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών ζωγραφική με δάσκαλο τον Γιάννη Μόραλη, καθώς και βυζαντινή ζωγραφική και φρέσκο. Το 1966-67, με υποτροφία, ταξίδεψε στην Ελλάδα για την μελέτη της ελληνικής τέχνης από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Το 1967 με υποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης ολοκλήρωσε τις σπουδές του στις Σχολές Καλών Τεχνών του Παρισιού και της Σορβόνης.

Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Ρόδος, Παρίσι. Ομαδικές εκθέσεις: Αθήνα, Παρίσι, Biennale Sao Paolo, Dortmund, Biennale Ευρωπαϊκής Χαρακτικής Baden, Λουξεμβούργο, Σεούλ, Βαρσοβία, 1η Τριενάλε Παγκόσμιας Χαρακτικής, Σομαλία, Γαλλία, Μόσχα. Διακρίσεις: PRIX DROUANT - CARTER, Παρίσι 1984.

ΚΑΡΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Γεννήθηκε στα Τρίκαλα το 1930.

Σπουδές: 1951-1955 Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών. Με υποτροφία του I.K.Y. για 3 χρόνια στη Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού σπούδασε νωπογραφία και φρέσκο. 1973-1975 στις H.P.A. με υποτροφία του ιδρύματος Φόρντ. Από το 1961 έχει στο ενεργητικό του πλήθος εκθέσεων, ατομικές και ομαδικές, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ενώ οι συμμετοχές του στις Πανελλήνιες εκθέσεις είναι σημαντικές.

ΚΑΤΣΟΥΑΙΔΗΣ ΤΑΚΗΣ

Γεννήθηκε στη Μεσσήνη το 1933.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών με καθηγητή τον Γ. Κεφαλληνό. Με υποτροφία συνέχισε στη Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού (1962-66) και ασχολήθηκε με την ξυλογραφία κοντά στον Cami και με τη λιθογραφία κοντά στον E. Clairin, ενώ ταυτόχρονα ειδικεύτηκε στην τέχνη του βιβλίου στη σχολή Estienne. Την περίοδο 1971-76 ήταν διευθυντής του τμήματος διακοσμητικής των Σχολών Δοξιάδη-Αθηναϊκό Τεχνολογικό Ινστιτούτο. Παράλληλα, επιμελήθηκε καλλιτεχνικές εκδόσεις της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και σχεδίασε 2 μεγάλες ταπισερί για τις τράπεζες HELLENIC KANADIAN TRUST του Μόντρεαλ (1972) και της ATLANTIC BANK της Ν. Υόρκης (1974). Ζωγράφισε επίσης 6 μεγάλους πίνακες για τα υποκαταστήματα της Εθνικής Τράπεζας στο Σικάγο (1975). Από το 1975 εργάζεται ως καθηγητής στα KATEE της Αθήνας. Από το 1960 έχει στο ενεργητικό του πλήθος ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διακρίσεις: 1961- Α' Βραβείο χαρακτικής στην Πανελλαδική Έκθεση Νέων, 1964-65 Βραβείο Λιθογραφίας στο Παρίσι.

ΚΟΜΙΑΝΟΥ ΑΡΙΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1938.

Από το 1958 μέχρι το 1960 μαθήτεψε κοντά στον Π. Σαραφιανό. Από το 1960 μέχρι το 1964 σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. χαρακτική δίπλα στον Κ. Γραμματόπουλο. Έχει διδάξει Γραφικές Τέχνες σε Τεχνικές Σχολές και ζωγραφική σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία. Ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, 5 Πανελλήνιες. Έχει πάρει μέρος και σε ομαδικές.

ΚΟΜΗΝΗΝΟΥ ΕΛΛΗ-ΜΑΡΙΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1937.

Πρώτος της δάσκαλος ήταν ο Δημ. Γιαννουκάκης μέχρι το 1959. Αποφοίτησε από τη διακοσμητική σχολή Α.Τ.Ο. Δοξιάδη (εργαστήριο σκηνογραφίας Γιάννη Τσαρούχη) το 1961. Δούλεψε με τον Τσαρούχη στο θέατρο και αργότερα προσλήφθηκε στο διδακτικό προσω-

πικό του Α.Τ.Ο. (βοηθός στο εργαστήριο σκηνογραφίας του Σπύρου Βασιλείου). Πήρε μαθήματα ελεύθερου σχεδίου. Αποφοίτησε από την Α.Σ.Κ.Τ. (εργαστήριο Γιάννη Μόρδαλη) το 1967. Πήρε μαθήματα τεχνικής της φορητής βυζαντινής εικόνας στην Α.Σ.Κ.Τ. Παρακολούθησε χαρακτική στην Kongl. Konstacademien της Στοκχόλμης και το εργαστήριο τοιχογραφίας στην Ecole Nationale Supérieure Des Arts Décoratifs του Παρισιού. Έργα της αγοράστηκαν από το Υπουργείο Παιδείας, τον Οργανισμό Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, το Υπουργείο Πολιτισμού, συλλέκτες και άλλους ιδιώτες στην Ελλάδα, Γαλλία και Σουηδία.

Έχει κάνει ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, το Ρέθυμνο. Πήρε μέρος στις Ζ', Η', Θ' πανελλήνιες εκθέσεις και στις πανελλήνιες του '75 και '87. Συμμετείχε στην Γ' Πανγελαδική Νέων το 1964, στην Έκθεση Ελλήνων Καλλιτεχνών στην Σόφια το 1987 και στο Plein Air της Βουλγαρίας το 1987.

ΚΩΦΙΔΗΣ ΡΑΛΛΗΣ

Γεννήθηκε στο Κάστρο της Λήμνου το 1929.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. στο εργαστήριο του Ανδρέα Γεωργιάδη και στην συνέχεια μαθήτεψε κοντά στον Φ. Κόντογλου και συνεργάστηκε μαζί του στην εικονογράφηση εκκλησιών. Ασχολήθηκε με την αγιογράφηση εκκλησιών στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Είναι επίσης και δόκιμος πεζογράφος.

Έχει κάνει ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Βόλο, Κατερίνη, Ηράκλειο. Πήρε μέρος σε πολλές πανελλήνιες και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα, Κολωνία, Καμερούν, Δουβλίνο, Βρυξέλλες.

ΛΑΧΑΣ ΚΩΣΤΑΣ

Γεννήθηκε στο Κάτω Θεοδωράκι Νομού Κιλκίς το 1936.

Στη ζωγραφική είναι αυτοδίδακτος. Παρακολούθησε μαθήματα δραματικής τέχνης στη Θεσσαλονίκη και Αθήνα. Το 1965 κυκλοφόρησε μια συλλογή διηγημάτων με τίτλο: Πεδίον οσφρήσεως. Ατομικές εκθέσεις στην Θεσσαλονίκη, Σέρρες, Βόλο, Ιωάννινα, Κιλκίς, 2 Πανελλήνια. Πήρε μέρος και σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έργα του βρίσκονται στα Υπουργεία Πολιτισμού και Παιδείας, στο Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας και σε ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΜΑΡΚΑΚΗ ΤΖΕΝΗ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1939.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. με κρατική υποτροφία και αποφοίτησε από το φροντιστήριο Καλλιτεχνικής Τυπογραφίας με διάκριση.

Έχει κάνει ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα. Πήρε μέρος σε πανελλήνιες και ομαδικές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Έργα της έχουν αγοραστεί από το Υπ. Πολιτισμού, τη Δημοτική Πινακοθήκη Αθηνών, τη Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου, την Αγροτική Τράπεζα και από ιδιώτες στην Αγγλία, Η.Π.Α. και Ιταλία.

ΜΗΑΙΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1935.

Σπουδές: 1956-1961 Α.Σ.Κ.Τ. με υποτροφία ως πρώτος επιτυχών. Το 1961 πήρε υποτροφία απ' το I.K.Y. για ένα χρόνο "μετεκπαίδευση στην Ελλάδα". Το 1965 συνέχισε τις σπουδές του με την υποτροφία "Σκοινέ" για ένα χρόνο στο Παρίσι και με υποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης σπούδασε χαρακτική στην Ecole des Beaux Arts. Το 1968 συνέχισε τις σπουδές του στην ίδια σχολή στα εργαστήρια "Μωσαϊκού". Παρακολούθησε μαθήματα κοινωνιολογίας της Τέχνης με τον Jean Cassou. Το 1975 ως υπότροφος του οργανισμού ελληνικής χειροτεχνίας παρακολούθησε μαθήματα χαρακτικής στην "Ecole Boulle" στο Παρίσι. Σήμερα είναι καθηγητής της χαρακτικής στο τμήμα Εικαστικών Τεχνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ατομικές εκθέσεις: 5 στην Αθήνα, 2 στη Θεσσαλονίκη. Ομαδικές εκθέσεις: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ύδρα, Χίο, Λευκωσία, Αλγέρι, Λονδίνο, Γαλλία, Baden Baden.

ΜΟΣΧΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ

Γεννήθηκε στην Καβάλα το 1927.

Άρχισε να ζωγραφίζει κοντά στον Πολύκλειτο Ρέγκο. Συνέχισε τις σπουδές του στο Παρίσι, Σχολή Καλών Τεχνών (Ατελιέ Brianchon), στη Σχολή Διακοσμητικών Τεχνών (ατελιέ Gischia Labisse) και στη Σχολή Μωσαϊκού της Ραβέννας (ατελιέ Τζίνο Σεβερίνι). Από το 1960-1971 δίδαξε στη σχολή Βασαλό. Ατομικές εκθέσεις στη Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Κολωνία. Πήρε μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις και σε 5 Πανελλήνιες.

ΜΥΤΑΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Γεννήθηκε στην Χαλκίδα το 1934.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. κοντά στον Γ.Μόραλη και τον Σ.Παπαλούμα. Το 1957 με υποτροφία μελέτησε τη λαϊκή τέχνη της Μυτιλήνης. Με υποτροφία σπούδασε στο Παρίσι, στην Ecole Nationale des Arts Décoratifs (σκηνογραφία) και στην Ecole Métiers d'Art (εσωτερική διακόσμηση). Ταξίδεψε για ενημέρωση σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Το 1975 εκλέχτηκε καθηγητής της Α.Σ.Κ.Τ. Ατομικές εκθέσεις : Αθήνα, Θεσσαλονίκη , 4 Πανελλήνιες. Πήρε μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Διακρίσεις: Α' Βραβείο Νέων Ζωγράφων της γκαλερί "Ζυγός" το 1958, Α' Βραβείο της Πανελλαδικής Έκθεσης Νέων το 1961, Βραβείο της Lufthansa για το διαγωνισμό αφίσας το 1961.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ ΤΟΝΙΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1927.

Σπουδές: Α.Σ.Κ.Τ. (Χαρακτική με καθηγητή τον Γιάννη Κεφαληνό και ζωγραφική).

Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Λάρισα, Θεσσαλονίκη, Ύδρα, Παρίσι, Γάνδη, Γενεύη. Ομαδικές εκθέσεις: Αθήνα, Λονδίνο, Παρίσι, Αλσατία, Βενετία, Ρώμη, Μπολόνια, Αγκόνα, Πένες, Μόσχα, Ουκρανία, Βαρσοβία, Τορόντο, N.Υόρκη, Βραζιλία, Βεζιμόντ. Επανειλλημένες συμμετοχές σε πάρα πολλές Διεθνείς Μπιενάλε Χαρακτικής και Σχεδίου.

Διακρίσεις: 1980 Αλεξάνδρεια : 1ο Βραβείο, Χρυσό Μετάλλιο, 1982 Φρέντρικσταντ :

Βραβείο Επιτεροπής, 1988 Αθήνα : Βραβείο της F.I.C.F., 1989 Φρεντρικόταντ : Χρυσό Βραβείο.

ΝΕΔΕΛΚΟΥ- ΣΕΡΕΜΕΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Γεννήθηκε στην Θεσσαλονίκη το 1938.

Μαθήτεψε αρχικά κοντά στον Γ.Παραλή και σπούδασε στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου της Οινόπιγκτον (1970-1975). Έχει στο ενεργητικό της ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και Αμερική, ενώ συμμετείχε και σε ομαδικές στην Αμερική.

ΞΕΝΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Γεννήθηκε στο Κάιρο το 1931.

Σπούδασε στο Παρίσι διακόσμηση στην Ecole Supérieure d'Art Moderne (1955-1957) και ζωγραφική στην Γκραντ Σωμιέρ (1957-1967). Το 1970 πήρε την υποτροφία του καλλιτεχνικού προγράμματος του Βερολίνου. Δίδαξε στα σεμινάρια της École Normale Supérieure de l'Enseignement Technique της Γαλλίας και της Σχολής Καλών Τεχνών του Βερολίνου. Ατομικές εκθέσεις: Σουηδία, Δανία, Βερολίνο, Μόναχο, Κρακοβία, Πολωνία, Αθήνα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ

Γεννήθηκε στη Χάλκιδα το 1940.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. Έχει πάρει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Διακρίσεις: Α' Βραβείο χαρακτικών σε έκθεση Νέων Χαρακτών στην Αθήνα το 1962.

ΠΑΝΤΕΛΕΑΚΗΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Γεννήθηκε στο Γύθειο το 1927.

Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Ε.Μ.Π. Δίδαξε σαν καθηγητής (1960-1970) στις Σχολές Δοξιάδη Α.Τ.Ι. Σαν επιμελήτης στην παλιά Έδρα Αρχιτεκτονικής Εσωτερικών Χώρων στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π. (1965-1986) με καθηγητή τον Γιάννη Λιάπτη, διάδοχο του Πικιώνη που την ίδρυσε. Δασκάλους στη ζωγραφική είχε τους Σπύρο Παπαλουκά και Νίκο Χατζηκυριάκο- Γκίκα. Επιμελήθηκε επδόσεις και εικονογράφησης ποιητικές συλλογές και βιβλία με πρωτότυπες ξυλογραφίες, χαλκογραφίες και εξώφυλλα των ποιητών Νικηφ. Βρεττάκου, Μιχ. Κατσαρού, Δημ. Χριστοδούλου, Νικ. Αλεξίου κλπ.

Εκθέσεις: 1991 Γκαλερί ΕΚΦΡΑΣΗ Γλυφάδα, 1991 Γκαλερί ΖΥΓΟΣ Αθήνα, 1993 "ΤΕΧΝΗ" Μακεδονική Καλλιτεχνική Εταιρεία Θεσσαλονίκη. Σκηνικά και κοστούμια: Γυάλινος Κόσμος Τ. Ουλίαμς, Ερωφίλη Χορτάτοη κλπ. Έργα του υπάρχουν σε ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα, Αγγλία, Αμερική.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Γεννήθηκε το 1928.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ μέχρι το 1954 και ειδικεύτηκε στην χαρακτική. Με υποτροφία της

Ισπανικής Κυβέρνησης συνέχισε τις σπουδές του στη Σχολή Καλών Τεχνών San Fernando της Μαδρίτης για δύο χρόνια. Εκεί ίδρυσε ελεύθερο εργαστήριο χαρακτικής, απ' όπου πέφασαν πολλοί αξιόλογοι χαράκτες. Παράλληλα με τη χαρακτική έχει φιλοτεχνήσει βιβλία - λειτουργία με ποιητικές συλλογές (Ο. Ελύτη, Γ. Ρίτσου). Σήμερα είναι καθηγητής της Σχολής Καλών Τεχνών της Μαδρίτης. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα (1972 αναδομική), Μαδρίτη, N. Υόρκη, Λονδίνο, Παρίσι, Μπονένος Άιρες. Διακρίσεις: Χρυσό Μετάλλιο Ισπανών Χαρακτών, 1963. Πρώτο Εθνικό Βραβείο Χαρακτικής, 1967.

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Γεννήθηκε στην Αγία Γαλήνη Κρήτης το 1934.

Το 1954 άρχισε τις σπουδές του στο πρωταραπεναστικό εργαστήρι της Α.Σ.Κ.Τ. με καθηγητή τον Γ. Μόραλη και τις συνέχισε στο εργαστήρι των Γ. Κεφαλληνού, Ε. Παπαδημητρίου και Κ. Γραμματόπουλου. Με υποτροφία έκανε εκπαίδευτικά ταξίδια στη Γαλλία, Ιταλία. Παρακολούθησε μαθήματα στη Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού. Το 1961 έγινε επιμελητής στην Α.Σ.Κ.Τ. στα εργαστήρια χαρακτικής και στη συνέχεια εκλέχθηκε καθηγητής. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Ιταλία. 6 Πανελλήνιες εκθέσεις. Έχει πάρει μέρος και σε ομαδικές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Διακρίσεις: Πρώτο Πανελλήνιο Βραβείο Χαρακτικής Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πρώτο Βραβείο Χαρακτικής και Σχεδίου της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, Δεύτερο Βραβείο Εικαστικών Τεχνών του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών, Μέλος του Κ.Ε.Ε., Επίτιμο Μέλος της Διεθνούς Ένωσης Καλών Τεχνών και γεν. γραμματέας της ίδιας ένωσης στην Ελλάδα.

ΠΗΛΑΔΑΚΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ

Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1927.

Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του 'Ορεγκον, H.P.A. (1959) και στο εργαστήρι Λιθογραφίας Tamarind στο Λος 'Αντζελες. Είναι υφιστημένης του πανεπιστήμιου 'Ορεγκον. Ταξίδεψε στην Αμερική, Ευρώπη, Μέση Ανατολή. Εκθέσεις: Αμερική, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πρατώρια, N. Αφρική, Λευκωσία. 4 Πανελλήνιες, Μπιενάλε Βενετίας. Πήρε μέρος σε πολλές ομαδικές στην Αμερική και στην Ευρώπη. Διακρίσεις: Πήρε βραβεία στο 'Ορεγκον και σε άλλες πόλεις της Αμερικής και στην Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας. Μέλος του Κ.Ε.Ε.

ΣΑΡΑΚΑΤΣΙΑΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Γεννήθηκε στα Ιωάννινα το 1937.

Σπούδες: 1963-1967 Α.Σ.Κ.Τ. (Γλυπτική με καθηγητή τον Θ. Απάρτη και ζωγραφική με καθηγητή τον Γ. Μόραλη). Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Ηράκλειο, Δελφοί, Ιωάννινα, Άνδρος, Σπάρτη. Ομαδικές εκθέσεις: Αθήνα, Ιωάννινα, Αν. Βερολίνο, Ρόδος, Βαρσοβία.

ΣΙΟΤΡΟΠΟΥ- ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΟΤΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1937.

Σπούδασε χαρακτική στην Α.Σ.Κ.Τ., φρέσκο στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Φλωρεντίας, μωσαϊκό στην Σχολή Καλών Τεχνών της Ραφέννας και στην Μαδρίτη. Εκθέσεις: 2

Πανελλήνιες και ομαδικές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΣΠΕΡΑΝΤΖΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1938.

Σπούδασε στην Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts στο Παρίσι ζωγραφική, λιθογραφία και χαρακτική. Έχει κάνει ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και το Παρίσι. Πήρε μέρος σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Διακρίσεις: Β' βραβείο σε διαγωνισμό της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης το 1967.

ΤΕΤΣΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Γεννήθηκε στην Ύδρα το 1925.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. κοντά στους Παρθένη και Μπισκίνη. Μεταξύ 1953-1956 πήρε μαθήματα φρέσκου και χαρακτικής στη Σχολή Καλών Τεχνών Παρισιού με χαρακτική υποτροφία. Από το 1951 μέχρι το 1956 ήταν επιμελητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π. Υπήρξε συνιδρυτής και διευθυντής της σχολής Βακαλό. Στα 1976 εκλέχθηκε καθηγητής της Α.Σ.Κ.Τ. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Θεσσαλονίκη. Έχει πάρει μέρος σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΤΣΑΡΑΣ ΚΩΣΤΑΣ

Γεννήθηκε στην Πελασγία Φθιώτιδας το 1928 και πέθανε το 1985.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών κοντά στον Μόραλη και Παπαλούκα και στη Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού. Ταξίδεψε σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Αφρικής. Ατομικές εκθέσεις: Αθήνα, Παρίσι, Βρυξέλλες, Θεσσαλονίκη, 3 Πανελλήνιες εκθέσεις και πολλές ομαδικές. Διακρίσεις: Β' βραβείο στη Διεθνή Συνάντηση Ζωγραφικής στο Aix-en-Provence το 1971.

ΦΑΣΙΑΝΟΣ ΑΛΕΚΟΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1935.

Ο πατέρας του υπήρξε μουσικός και η μητέρα του φιλόλογος. Άρχισε να ζωγραφίζει από μικρή ηλικία. Σπούδασε βιολί στο Ωδείο Αθηνών και ζωγραφική στην Α.Σ.Κ.Τ. το 1953 κοντά στον Μόραλη καθώς και λιθογραφία στο Παρίσι. Έχει εκθέσει εκτός από την Ελλάδα, στην Γαλλία, Αμερική, Σουηδία, Γερμανία, Αγγλία, Ιαπωνία, Ιταλία, Κύπρο και άλλου. Εκτός από τη ζωγραφική ασχολήθηκε με την χαρακτική, το θέατρο και το αντικείμενο. Έχει γράψει βιβλία και ποιήματα.

ΤΖΟΛΑΚΗ ΡΕΝΑ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1936.

Πήρε το δίπλωμα της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας το 1958. Συνέχισε τις σπουδές της στην Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts (κοντά στον Pierre Eugène Clairin) στο Παρίσι όπου το 1967 εγκατέστησε οριστικά το εργαστήριο της (χαρακτικής και λιθο-

γραφίας). Ατομικές εκθέσεις : Αθήνα (Astor), Aix en Provence, Παρίσι, Αθήνα (Πολυπλάνο), Παρίσι (Birgeu), Λονδίνο, Αθήνα (Ζουμπουλάκη), Θεσσαλονίκη (K7), Ύδρα, Κιλκίς ("ΤΕΧΝΗ"). Ομαδικές εκθέσεις: Μόσχα, Αθήνα, Παρίσι, Πανελλήνιες το 1962, 1965, 1967, Ζάπειο, Βαρκελώνη, Λονδίνο, Μπιεννάλε Βενετίας (1970 Αμερικανικό Περίπτερο), Μπιεννάλε Κρακοβίας (1970), Μπιεννάλε χαρακτικής Frechen, Κρήτη και άλλες. Έχει κάνει πολλές εικονογραφήσεις βιβλίων, κυρίως ποιητικών συλλογών. Διακρίσεις : 1975 Βραβείο της Academie des Beaux Arts για το λιθογραφικό της έργο. Έργα της υπάρχουν στην Bibliothèque Nationale de Paris, στην Πινακοθήκη Αθηνών, στο Smithsonian Institution και σε ιδιωτικές συλλογές στην Γαλλία, Ελλάδα, Αγγλία, Η.Π.Α., Βραζιλία, Αργεντινή, Γερμανία, Ισραήλ, Νορβηγία.

ΧΑΡΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Γεννήθηκε στα Κύθηρα το 1938.

Σπούδασε στην Α.Σ.Κ.Τ. Αθηνών χαρακτική με δάσκαλο τον Κώστα Γραμματόπουλο. Την περίοδο 1967-70 δίδαξε στο Κέντρο Τεχνολογικών Εφαρμογών και στη Σχολή Κεφαλικής Αμαρουσίου. Με υποτροφία πήγε στο Παρίσι και σπούδασε λιθογραφία κοντά στον G. DAYER, από το 1970 μέχοι το 1973. Από το 1965 έχει στο ενεργητικό του πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις, συμμετείχε στην 3η Μπιενάλε Χαρακτικής στο Παρίσι το 1972, στην Ιντεργκραφική του Βερολίνου το 1976 και το 1984, καθώς και στην 2η Μπιενάλε Ευρωπαϊκής Χαρακτικής στο Μπάντεν Μπάντεν της Γερμανίας το 1981. Έχει πάρει βραβείο και αργυρό μετάλλιο στην Μπιενάλε Νέων στην Ρώμη το 1965, βραβείο και χάλκινο μετάλλιο στην Μπιενάλε Νέων στην Ισπανία το 1966, το Α' Βραβείο σχεδίου στο διαγωνισμό σχεδίου στην Ελληνοαμερικανική Ένωση το 1967 και το Α' Βραβείο χαρακτικής το 1970.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΛΕΚΤΙΚΗΣ Αφοι Ι. & Β. ΛΑΔΕΝΗΣ Α.Ε.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ 6ο ΧΑΜ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΛ 031 683110, 683115. ΦΑΧ 031 683259, 682756. TLX 041 2520

ΓΡΑΦΕΙΑ ΦΡΑΓΚΩΝ 13, 546 26 ΘΑΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΛ 031 530637 ΦΑΞ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΘΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΟΥ 203 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ ΤΗΛ. 01 9312424-6 ΦΑΞ 01 9315200